

Sådana kunna kärringarna vara

(Peter Christen Asbjørnsen)

Det var en gång en man och en hustru som skulle så, men de hade inget utsäde och inga pengar att köpa något för. En enda ko hade de och den skulle mannen gå till stan med och sälja för att få pengar till utsäde. Men när det kom till kritan vågade inte hustrun låta mannen fara, ty hon var rädd att han skulle suppa upp pengarna. Hon gick i stället själv till stan med kon, och en höna tog hon med sig dessutom.

I närheten av stan mötte hon en slaktare.

»Ska du sälja kon, mor?» frågade slaktarn.

»Jo jo mänsan, det ska jag», svarade hon.

»Hur mycket vill du ha för henne då?»

»Jag får väl en mark för kon, men hönan får du för tio daler», sa hon.

»Hönan har jag ingen användning för», svarade han, »men den blir du nog av med när du kommer in till stan. För kon däremot betalar jag en mark.»

Hon sålde alltså kon och fick sin mark. Hönan däremot ville ingen betala något för. Då gick hon tillbaka till slaktarn och sa:

»Jag blir inte av med hönan, far. Du får allt köpa den också eftersom du köpte kon.»

»Det ska vi väl bli sams om», menade slaktarn och bjöd henne sitta ner och ta för sig av mat och dryck. Ja, han gav henne så mycket brännvin att dricka, att hon rakt förlorade både vett och besinning.

Under det att hon sov ruset av sig tog slaktarn henne och

doppade henne först i en tjärtunna och sedan i en fjäderhög.

Då hon vaknade hade hon hela kroppen täckt av fjäder och det kunde hon förstås inte begripa.

»Är det jag eller är det inte jag», undrade hon. »Nej, det kan aldrig vara jag, det måste vara en stor, underlig fågel. Hur i alla mina dagar ska jag bära mig åt för att få reda på om det är jag eller ej? Jo, nu vet jag, om kalvarna slicka mig och hund inte skäller på mig när jag kommer hem, då är det jag.»

Men hunden hade knappt fått syn på odjuret, innan han satte i att skälla som en galning. Man kunde tro att det kom både tjuvar och spöken till huset. Och när hon kom ner i ladugården, ville kalvarna alldeles inte slicka henne, ty de kände lukten av tjäran.

»Nej, det är nog inte jag utan en underlig fågel», sa hustrun och klättrade upp på hustaket och började slå med armarna och tänkte försöka flyga som om hon hade vingar.

När mannen fick se henne, hämtade han sin bössa och skulle till att skjuta.

»Skjut inte, skjut inte», ropade hustrun, »det är ju jag.»

»Är det du», sa mannen. »Kom ner då och stå inte där som en fåna, utan tala om hur det gick dig i stan.»

Hon klättrade ner från taket, men hon hade inte ett öre att redovisa, ty den mark hon fått av slaktarn hade hon kastat bort i fyllan och villan. När mannen det hörde sa han:

»Du är tydligen en gång till så tokig som du alltid har varit», och han blev så ond att han ville lämna både hus och hem och gå sin väg ifrån alltsammans.

Han sa att han aldrig skulle komma hem mera om han inte träffade på tre kärringar till som voro lika galna som hans egen hustru.

Han gav sig i väg, men när han kommit ett stycke framåt fick han se en kärring som sprang ut och in med ett tomt såll i en nybyggd stuga. För varje gång hon sprang in i stugan kastade hon förklädet över sållet, som om hon hade någonting i det, och sedan tömde hon ut det tomma sållet på golvet.

»Varför gör du så, mor?» frågade han.

»Å, jag vill bara bära in lite sol», svarade kärringen.

»Men jag begriper inte hur det förhåller sig, för när jag är ute så har jag solen i sållet, men så snart jag kommer in är hon borta. I min gamla stuga hade jag så mycket sol jag bara kunde önska mig, och det fastän jag aldrig bar in någon. Om någon kunde skaffa mig lite sol, så skulle han få trehundra daler av mig.»

»Har du en yxa», frågade mannen, »så ska jag nog skaffa dig sol.»

Han fick en yxa och med den högg han upp fönster i stugan för det hade byggmästarn glömt. Strax lyste solen in i stugan och mannen fick sina trehundra daler.

»Det var en», tänkte mannen, och fortsatte sin vandring.

Om en stund kom han till ett annat hus. Där inne var ett fasligt leverne. Han steg på och fick syn på en kärring som slog sin man i huvut med ett klapprä. Hon hade satt på honom en ny skjorta utan hål för huvudet.

»Tänker du slå ihjäl mannen din?» frågade han.

»Nej», svarade hon, »men jag tänkte slå hål på skjortan.»

Mannen hennes skrek och svor och sa:

»Stackare den som ska ha ny skjorta på sig. Om någon kunde visa kärringen min hur hon skulle få hål för huvudet på skjortan, utan att slå mig i skallen, så skulle jag gärna

betala honom trehundra daler.»

»Det ska snart, vara gjort om du bara ger mig en sax», sa den främmande mannen. Han fick en sax, klippte ett hål i skjortan, fick sina pengar och drog vidare.

»Det där var nummer två», sade han för sig själv.

Sent omsider kom han till en gård. Där ville han vila sig en stund, så han steg in i huset.

»Var kommer du ifrån, far?» frågade kärringen.

»Jag kommer från Ringerike», svarade han.

»Å, jemene då, kommer du från himmelrike? Då känner du väl min salig man nummer två som hette Per?»

Kärringen hade varit gift tre gånger, men både den första och den sista hade varit så elaka, att hon bara trodde nummer två kommit till himmelriket, ty han hade varit snäll.

»Ja bevars», svarade den främmande mannen, »honom känner jag rätt väl.»

Han steg på och fick syn på en kärring, som slog sin man i huvet med ett klapprä.

»Hur mår han måntro?» frågade gumman.

»Det är bara dåligt med honom», menade mannen från Ringerike, »han traskar omkring mellan stugorna och har varken mat i magen eller kläder på kroppen, och pengar har han förstås inga alls.»

»Jemene då», skrek gumman, »inte behöver han ha det så uselt, han som hade det så bra här på jorden. Det hänger massor med kläder kvar efter honom här på vinden och ett stort skrin med pengar finns här också.

Vill du ta det med åt honom så ska du få både häst och kärra

att köra grejorna på. Hästen kan han ha nytta av och kärran kan han åka i, så behöver han inte traska och gå mellan stugorna i himmelriket.»

Mannen från Ringerike fick kärran full med kläder och ett stort skrin fullt med blanka silverriksdaler och så mycket mat och dryck som han bara orkade med. När han fått allt detta satte han sig i kärran och körde därifrån.

»Det var nummer tre», sade han för sig själv.

Men borta på åkern gick kärringens tredje man och plöjde, och när han fick se en främmande karl fara från gården med deras höst och kärra gick han hem till gumman och frågade vem det var som tagit deras tillhörigheter. Gumman berättade om honom som hade det så uselt i himmelriket och mannen begrep naturligtvis genast, att mannen från Ringerike var en skojare. Han sadlade en annan häst och red i väg i fullt sken. Det dröjde inte länge innan han kom fatt Ringerikaren, men när denne förstod vad som stod på, körde han hästen och kärran in i småskogen, slet en handfull tagel ur hästsvansen, sprang uppför en backe och knot fast hästhåret i en björkgren och la sig själv under björken och stirrade upp i himmeln.

»Nej, vet ni vad. Nej, aldrig har jag väl sett på maken», ropade han när kärringens tredje man kom ridande.

Han stannade hästen, klev av och stod och glodde på mannen som låg på marken. Han undrade om han var klok eller galen. Till slut sa han:

»Vad ligger du där och bligar efter?»

»Nej, maken har jag aldrig skådat», ropade han på marken. »Nyss for det en karl rakt upp i himmeln med en grå häst. Här ser du taglet ur hästsvansen som fastnade i björken och där uppe i himmeln ser du hästen själv.»

Kärringens man såg upp i himmeln, så såg han på björken och så

sa han:

»Jag ser bara taglet i björken, jag.»

»Inte kan du se hästen där du står», menade den andre, »men kom hit och lägg dig här där jag ligger och ta inte ögonen från himmeln så får du se.»

Och medan kärringens tredje man låg och bligade upp i skyn så att tårarna runno, tog mannen från Ringerike både hans häst och kärra och körde därifrån. Då vagnshjulen skramlade på landsvägen sprang mannen upp, men han blev så flat, när han fick se att hästen och kärran var borta, att han inte kom sig för med att sätta efter innan, det var för sent.

Han var både arg och snopen, och när han kom hem frågade kärringen var hästen var. Han svarade:

»Den skickade jag också till himmelriket, för jag tyckte inte att din andra man behövde sitta i den gamla kärran och skramla fram mellan stugorna där uppe. Nu kan han sälja kärran och köpa sig en fin vagn i stället.»

»Det ska du ha tack för», sa kärringen. »Aldrig trodde jag att du kunde vara så snäll.»

När mannen som samlat ihop de sexhundra dalerna, kläderna och de blanka silverpengarna kom hem igen fick han se att alla åkrar voro plöjda och besådda. Det första han frågade sin gumma om var hur hon fått utsäde till att så med.

»Åhå», sa hon, »jag har alltid hört sägas, att den som något sår får något igen. Jag sådde saltet som grannen bad att vi skulle bevara åt honom, och kommer det bara regn snart så tror jag nog att det kommer fint upp, på åkrarna.»

»Galen är du och galen förblir du så länge du lever», sa mannen hennes. »Men det gör inte så mycket för alla de andra äro lika galna som du.»